

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ І ФАХОВОЮ ПЕРЕДВИЩОЮ ОСВІТОЮ УКРАЇНИ

В'ячеслав Супрун,

професор кафедри державної служби та менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, к. е. н., доцент

Дослідження проблем державного регулювання показало, що децентралізація та регіоналізація управління закладами професійної і фахової передвищої освіти (далі – ЗПФПО) тісно пов'язані з державною регіональною політикою, є її складовою і водночас важливим чинником розвитку цієї системи, що спрямована на реалізацію головного завдання регіональної політики держави – досягти балансу між її інтересами та інтересами розвитку регіонів, в тому числі у розрізі регіональних ринків праці та ринку освітніх послуг.

Концептуальні підходи до децентралізації та регіоналізації освітньої політики закладені в рішеннях Європейського Союзу та документах, в яких йдеться про модернізацію освіти. Зокрема, в Європейських звітах про якість освіти децентралізація управління визначена як одна з п'яти ключових проблем сучасності. Європейські країни, в тому числі і Україна, в рамках Турінського та Копенгагенського процесів виробляють загальну політику ЄС, будують єдиний освітній простір у сфері професійної освіти і навчання.

Зупинимось детальніше на деяких важливих аспектах цієї проблеми.

Безперечно, для провадження національної реформи децентралізації потребує удосконалення законодавча база актів, які б регламентували діяльність місцевих громад, яким були передані функції з управління ЗПФПО та відповідного їхнього фінансового забезпечення з місцевих бюджетів. Адже фактично спостерігається неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку, забезпечення трудовими ресурсами з реальними

потребами регіону та держави. Відмовляються місцеві органи влади та самоврядування також фінансувати навчання молоді з інших регіонів і населених пунктів, що суперечить Конституції, нормативно-правовим актам та не дає можливості молоді вільно обирати місце навчання, професію, спеціальність та заклад освіти.

Можна констатувати, що наразі недосконалим залишається механізм управління ЗПФПО, управлінська діяльність ще й досі перебуває в полоні стереотипів радянських часів і нерідко будується на авторитарних підходах і застарілій законодавчій базі, недостатньою є самостійність у розпорядженні ЗПФПО матеріальними і фінансовими ресурсами. Принципи фінансування не відповідають вимогам сучасного ринку праці та надання освітніх послуг.

Закономірно, що для ефективної реалізації комплексу першочергових завдань і заходів, спрямованих на модернізацію державного регулювання професійної і фахової передвищої освіти, набуває актуальності питання законодавчого унормування передачі більшості державних повноважень на регіональний рівень управління. Під регіоналізацією професійної і фахової передвищої освіти розуміємо процес передачі повноважень у цих сферах освіти, діяльності відповідних закладів освіти до регіонів, які відповідають обласному адміністративно-територіальному поділу, та орієнтацію роботи цих закладів на потреби певної території. Іншими словами, – це передача ЗПФПО із загальнодержавного підпорядкування до комунальної власності, на регіональний (обласний) рівень та рівень міст обласного значення – обласного центру. При цьому, відкритим залишається питання, якою повинна бути повнота розподілу повноважень.

Як показали дослідження, до останнього часу в Україні не було єдиної системи поглядів на регіоналізацію професійної і фахової передвищої освіти як на рівні регіонального управління галуззю освіти, так і на рівні центральних органів виконавчої влади. Разом з тим, слід спершу сформувати ефективно діючий механізм державної влади, а подальшими кроками можуть бути формування управлінської горизонталі й надання абсолютних прав і свобод

громадам та іншим утворенням громадян. Мають бути вироблені концептуальні підходи до стратегії децентралізації, укомплектовані органи місцевої влади кваліфікованими кадрами, сформована цілісна система управління, що забезпечена відповідними ресурсами. Безперечно, практична реалізація ідеї децентралізації потребує розроблення нових моделей освітньо-професійної діяльності, а розробка стратегії розвитку як професійної (професійно-технічної), так і фахової передвищої освіти має ґрунтуватися на адекватних прогностичних розрахунках розвитку ринку праці в освітньо-кваліфікаційному розрізі. Цілком очевидним є те, що на загальнодержавному рівні мають бути якнайшвидше вироблені відповідні підходи, а також певні бачення в цілому до стратегії децентралізації ЗПФПО, підвищення ефективності та модернізації управління ними в умовах реформування освітньої галузі України.

Водночас аналіз ситуації в чинній системі професійної і фахової передвищої освіти свідчить про необхідність збереження державної підтримки конституційних зобов'язань щодо надання відповідної освіти, мотивувальної і стимулювальної ролі державного і місцевих бюджетів для створення оптимальної мережі цих закладів освіти, запровадження багатоканальності фінансування, розширення прав і відповідальності ЗПФПО. Нагальним стає також розподіл повноважень, прав та відповідальності органів освіти і науки на загальнодержавному та регіональному рівнях, взаємодії суб'єктів управління освітою, навчальних закладів та установ професійної і фахової передвищої освіти, органів місцевого самоврядування, стейкхолдерів освіти, громадських організацій і громадян в умовах реформування освітньої галузі.

Однак, на нашу думку, сьогодні ще зарано говорити про готовність української системи органів державного регулювання до управління професійною (професійно-технічною) та фаховою передвищою освітою на якісно новому рівні, адже ще чимало треба зробити на національному, регіональному та місцевому рівнях для відродження територіальних громад і законодавчого забезпечення їх діяльності та посилення їх впливу на розвиток професійної освіти і навчання в конкретній області, районі, місті, селищі, селі.